

ASiantuntijalausunnot TYYN SÄÄNTÖIHIN,

19.8.2014 (pääsihteeri Tomi Nyström)

Yleistä

TYYn sääntöjen kokonaisvaltaista uudistamista käsitteli keväällä 2014 sääntötyöryhmä, jonka jäsenenä oli laajaa tuntemusta TYYn säännöistä omaavia henkilöitä. Ryhmässä oli lisäksi erikseen kolme asiantuntijajäsentä: Katri Korolainen (HYYn pääsihteeri), Riina Lappalainen (ÅAS:n pääsihteeri) sekä Niklas Vainio (OTM, FM, tohtorikoulutettava).

Edustajiston toivomuksesta sääntömuutoksiin pyydettiin myös erikseen asiantuntijalausunnat. Lausunnot pyydettiin koko sääntöjen osalta OTT, VT, hallinto-oikeuden professori Heikki Kullalta ja sääntöjen Arvot-pykälän (4 §) osalta tasa-arvovaltuutettu Pirkko Mäkiseltä ja OTT, oikeusvertailun ja yleisen oikeustieteen professori Kevät Nousiaiselta, joka piti edustajistolle myös yhdenvertaisuutta käsittelevän tilaisuuden keväällä 2014.

Asiantuntijoiden kommentit ovat alla muokkaamattomina.

Professori Kevät Nousiainen

”hei,

näin nopeasti katsoen minusta tästä tekstistä ilmenee selvästi tavoite (väh. 40 prosentin edustus) ja se, että sekä valmistelijoiden että päätöksentekijöiden tulee tähän pyrkiä. Käytännössä voi tietysti sitten tulla (tai varmasti tulee) vääntöä siitä, miten tämä käytännössä tapahtuu, kun ei ole tarkempaa sääntöä esim. siitä miten ehdokaslistat asetetaan yms. On toisaalta aika monimutkaista alkaa kirjaamaan menettelysääntöä, ja uskoisin että tässä muodossaan kirjaus antaa ryhtiä valintaprosessiin. Minusta ehdotus sukupuolenkorjausprosessissa olemisesta edellytyksenä sukupuolen määrittymisestä on hyvin tasapainotettu. Jos asia jätetään oman ilmoituksen varaan siitä voi seurata kaikenlaista 'hauskaa' jäynää tai muuta sotkua. Yhdenvertaisuuslaki on edelleen eduskuntakäsittelyssä, enkä tiedä mitkä tunnelmat siellä ovat vallalla. Kävin kahdessa valiokunnassa antamassa lausunnon (työelämä- ja perustuslakivaliokunnat), ja kummassakin näytti olevan paljon tyytymättömyyttä ehdotusta kohtaan. En usko että tämä teidän sääntömuutos kuitenkin olisi ongelmallinen, riippumatta siitä mitä siitä laista nyt sitten loppujen lopuksi tulee,
yt Kevät N.”

Tasa-arvovaltuutettu Pirkko Mäkinen

”KIINTIÖSÄÄNNÖN SOVELTAMINEN YLIOPPILASKUNNAN TOIMIELIMISSÄ

Olette pyytänyt tasa-arvovaltuutetulta ohjeistusta siitä, miten ylioppilaskunnassa tulee noudattaa tasa-arvolainsäädäntöä, erityisesti tasa-arvolain 4 a §:n kiintiösääntöä. Myöhemmässä sähköpostissanne olette tarkentanut kysymystänne kertomalla, että ylioppilaskunnan ylintä päätösvaltaa käyttää edustajisto, joka valitaan ylioppilaskunnan jäsenten keskuudesta yleisillä ja yhtäläisillä vaaleilla. Edustajiston lisäksi organisaatiossa on ylioppilaskunnan hallitus sekä muita edustajiston sekä hallituksen nimittämiä monijäsenisiä toimielimiä. Ylioppilaskunta nimittää myös yliopiston ulkopuolisiin elimiin edustajiaan sekä edustajia ylioppilaskunnan ulkopuolisiin elimiin, kuten yliopiston hallitukseen, opintotukilautakuntaa sekä ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöön YTHS:ään. .

Vastaan Teille tasa-arvovaltuutettu Pirkko Mäkisen pyynnöstä.

Tasa-arvolain 4 a §:n 2 momentin mukaan, jos julkista valtaa käyttävällä toimielimellä on hallintoneuvosto, johtokunta tai muu luottamushenkilöistä koostuva johto- tai hallintoelin, toimielimessä tulee olla tasapuolisesti sekä naisia että miehiä, jollei erityisistä syistä muuta johdu.

Tasapuolisuussääntö ei, päinvastoin kuin kiintiösääntö, anna tarkkaa ohjeistusta siitä, mitä tasapuolisuudella tarkoitetaan. Tasapuolisuussäännön voidaan katsoa ilmentävän lainsäätäjän tahtoa siitä, että ao. toimielimiä kootessa tulee pyrkiä naisten ja miesten tasapuoliseen edustukseen, vaikka tämä käytännön syistä ei aina heti ole mahdollista. Tasapuolisuussäännöstä voi poiketa vain erityisestä syystä.

Ylioppilaskunnan päätösvaltaa käyttävät ylioppilaskunnan edustajisto ja hallitus siten kuin ylioppilaskunnan säännöissä tarkemmin määrätään. Hallinto- ja toimeenpanovaltaa käyttää hallitus. Lisäksi joissakin asioissa voidaan ylioppilaskunnan päätös-, hallinto- ja toimeenpanovaltaa säännöissä määrättävällä tavalla siirtää edustajiston asettamalle muulle toimielimelle.

Ylioppilaskunta on katsottu välillisen julkisen hallinnon yksiköksi, joka käyttää julkista valtaa. Tasapuolisuussääntöä sovelletaan ylioppilaskunnan hallitukseen ja kun hallituksen asettamista edeltää ehdokkaiden nimeäminen tai asettaminen, on jo ehdokasasettelussa otettava huomioon, että vaatimus molempien sukupuolten edustuksesta voidaan täyttää. Ylioppilaskunnan hallituksen asettaa sen edustajisto siten kuin ylioppilaskunnan säännöissä tarkemmin määrätään. Huolimatta siitä, kuinka eri ylioppilaskunnissa hallituksen asettaminen on sääntöjen mukaan toteutettu, tulisi niiden tahojen, mahdollisuuksien mukaan, joita pyydetään nimeämään ehdokkaita hallitukseen tai muuhun vastaavaan toimielimeen, ehdottaa sekä naista että miestä jokaista jäsenpaikkaa kohden.

Edustajiston tulisi tämän jälkeen asettaessaan hallituksen ottaa huomioon tasapuolisuuden soveltaminen. Mikäli erityisistä syistä sekä miehiä että naisia ei saada tasapuolisesti hallitukseen, olisi syy siihen hyvä todeta päätöksen perusteluissa.

Kun ylioppilaskunta nimittää ehdokkaita sellaisiin toimielimiin, jotka joko ovat tasa-arvolain 4 a §:kiintiösäännössä tarkoitettuja toimielimiä tai tasa-arvolain 4 a §:n 2 momentin tasapuolisuussäännössä tarkoitettuja toimielimiä, tulee ylioppilaskunnan mahdollisuuksien mukaan esittää sekä naista että miestä jokaista sille kuuluvaa jäsenpaikkaa kohden. Jos ylioppilaskunta taas nimittää suoraan edustajia em. toimielimiin tulisi edustajina mahdollisuuksien mukaan olla sekä naisia että miehiä.

Mikään ei ilmeisesti estä ylioppilaskuntaa ottamasta sääntöihinsä tasa-arvolakia laajempaakin tulkintaa siitä, miten naisten ja miesten edustus eri toimielimissä säännellään.

Sähköpostissa on vielä kysytty yksityiskohtaisemmin kahden eri sääntökirjauksen tasa-arvolainmukaisuudesta. Jälkimmäisen sääntökirjauksen osalta todetaan, että tasa-arvolain kiintiösäännös ei tällä hetkellä tunne ns. kolmatta sukupuolta, vaan se koskee naisten ja miesten edustusta eri toimielimissä. Se, milloin henkilön voidaan katsoa edustavan naisia/miehiä, on sen sijaan toinen asia ja siinä tulkinnan on hyvä olla sukupuolivähemmistömyönteinen, siten että henkilön niin toivoessa hänen sukupuolenaan pidetään hänen omaksi kokemaansa sukupuolta, vaikka se ei olisi hänen juridinen sukupuolensa. Henkilö, joka ei koe olevansa nainen eikä mies voidaan erityisen synn tulkinnalla valita toimielimeen kiintiösäännöksen estämättä.

Edellä sanotun perusteella ei sääntömuutosehdotus esim. seuraavasti muotoiltuna olisi tasa-arvolain vastainen: *Sukupuoltaan korjaavan henkilön sukupuolena voidaan hänen pyynnöstään pitää hänen omaksi kokemaansa sukupuoli, vaikka koettu sukupuoli poikkeaisi juridisesta sukupuolesta. (Henkilön tulee esittää valmistelevälle taholle tai pääsihteerille selvitys siitä, että hän on sukupuoltaan korjaava henkilö.)*

Tässä yhteydessä on hyvä myös painottaa asianomaisen yksityisyyden suojaa.

Ylitarkastaja

Anne Paasikoski”

Professori Heikki Kulla

KOMMENTIT PYKÄLITTÄIN

3 § Päätösvalta ja hallinto, 2. momentti

”Puheenjohtajan toimivalta tulee suoraan laista, joten on sikäli tarpeeton.”

4 § Arvot, 3. momentti

”Tasa-arvovaltuutetun suosituksen mukaisesti...” ->”Tämä olisi kai tässä tarpeeton.”

8 § Edustajiston tehtävät, 1. tehtävä

”10 §:n valossa jää epäselväksi, tarkoitetaanko vaalia?”

29 § Pöytäminen, otsikko

”Ehkä: Pöydällepano (vrt. 60 §) Pöytäminen ei ole vakiintunutta kieltä.”

29 § Pöytäminen

”Paremmiin: pannaan pöydälle (vrt. 60 §)”

45 § Jäsenet ja toimikausi, 1. momentti

”viidestä kuuteen (5-6)” -> ” Ehkä: viisi tai kuusi”

56 § Esteellisyys

”Hallituksen varapuheenjohtaja ei ole mielestäni luonteva henkilö ratkaisemaan pj:n esteellisyyttä ... eli ”muu kokous”.”

82 § Tilintarkastajat, rivi 1237, kirjoitusvirhe

”tilintarkastaja” -> ”tilintarkastajaA”

109 § Yleinen muutoksenhakuoikeus, 1. momentti

” ja ylioppilaskunnan jäsenellä myös sillä perusteella..” -> ” Selvyyden vuoksi pistäisin tämän seuraavasti YliopistoL 86 §:ää seurailleen. ”Lisäksi ylioppilaskunnan jäsen saa valittaa sillä perusteella, ...”

109 § Yleinen muutoksenhakuoikeus, 3. momentti

” Ehkä tähän voisi ottaa informatiivisessa mielessä YliopistoL 86 §:n maininta: ”Hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.””